

■ Leonarde Brändström (Johan) och Erica Back (Katrina). FOTO: TIINA TAHVANAINEN

Handlingen i den nya uppsättningen av *Katrina* har stramats till. Det är till musikteaterns fördel.

Erica Back glänser i emotionellt drabbande nyuppsättning av *Katrina*

TEATER

Katrina - en musikteater
Manus: Carina Karlsson & Ida Kronholm efter Sally Salminens roman. Musik: Jack Mattsson. Sångtexter: Lars Huldén. Regi: Ida Kronholm. Dirigent: Anna-Maria Helsing. Koreografi: Soledad Howe. Scenografi: Maria Antman. Dräkter: Matilda Karlström. Ljus: Pernille Plantener-Holst. Eesti Sinfonietta, Ålands kammarensemble & Katrinas kammarkör. Producent: Barbro Sundback. I rollerna: Erica Back, Leonarde Brändström, Philip Björkqvist, Therese Karlsson, Andreas Nordström, Stig Wilén, Maja Hammar, Arvid Hammar. Premiär på Ålandica 17.7.

"*Katrina* var den äldsta av tre systerar, dotter till en bonde i norra Österbotten. Hon var den vackraste, den gladaste och den stoltaste av de tre systerarna." Så inleder Sally Salminen sin roman.

Stackars syster kunde man spontant tänka, men samtidigt får vi huvudpersonen komprimerad i ett nötskal. Katrina har en inbyggd känsla för rättvisa, hon har skinn på näsan och hon är envis som syn-

den. Hon viker sig inte en tum ens för bygdens mäktigaste män och hon går vid behov genom urberget för att uppnå sina mål.

Fel och brister har hon naturligtvis, som alla, men hon är även snar att erkänna sina försyndelser och tillkortakommanden.

Salminen skildrar en torparklass som sällan fått ta plats i den åländska litteraturen och hon är i sitt rättvisepatos själsbefryndad med kolleger som Vilhelm Moberg och Väinö Linna.

Katrina beskriver en klassresa nedåt, följt av en lika seg som målmedveten kamp för att återerövra ett livsrum och en livskvalitet, som när det begav sig var nästintill otänkbar för de obesuttna.

Stoff för scenen

Stoffet har avsevärd dramatisk potential och det var oundvikligt att Katrinas livsöde för eller senare när scenen. Den första produktionen av *Katrina - en musikteater*, uruppförd 1997 och repriserad följande år samt 2000, var en succé och när den nu dammas av känns det, utan att här ta ställning till moraliskt och juridiskt kinkiga upphovsrättsfrågor, onekligen

■ Erica Back och Philip Björkqvist (Kapten Nordkvist). FOTO: TIINA TAHVANAINEN

motiverat med vissa ingrepp i Robert Liewendahls libretto.

Den stora landvinningen, och den är viktig, är den durationsmässiga och tematiska åtstramningen av handlingen. Carina Karlssons och Ida Kronholms manus fokuserar i högre grad på Katrinas och via hennes linser upplever vi skeendena.

Några musiknummer har ute-

lämnats med följden att helheten vunnit i stringens och en av Lars Huldéns sångtexter har skrivits om för att förstärka Katrinas roll i sammanhanget.

Detta leder i sin tur till ett mer begränsat persongalleri, vilket inte nödvändigtvis är till förfång. Kronholms dramaturgiska idé att i första akten skildra Katrinas oförtröttliga kamp för en dragligare tillvaro

medan andra akten fokuserar på hennes talrika förluster, återgivna som flashbacks, känns som ett psykologiskt vettigt upplägg.

Kronholms regi ger, så när som på några onödigt utdragna moment med Katrinas i rampljuset, ett tillika stramt och lättflytande intryck. Något som förstärks av Soledad Howes meningsfullt integrerade koreografi (sällan ser man sångare använda sin kroppar på ett så naturligt sätt), Maria Antmans skönt avskalade slöj- och draperibaserade scenografi samt Matilda Karlströms tankeväckande dräkter, med Katrinas jeanskjol som en skojig anakronism.

Gripande Sommarpsalm

Föreställningens emotionella röda tråd är givetvis Jack Mattssons (1954–2007) kongeniala musik, finfint realiserad av de alerta ensemblerna under Anna-Maria Helsing flexibla ledning. Stundom fyndigt historiskt pastischerande, stundom fräsch folkligt färgad, alltid personligt hållen och alltid emotionellt drabbande i symbios med Huldéns finurligt mångbottnade texter.

Benny Andersson hade inte kunat göra den gripande Sommar-

Från barndomstårar till tonårstumult

Temat för uppföljaren till dundersuccén *Insidan ut* handlar om tonårens osäkerhet.

ANIMATION

Insidan ut 2 (Inside out 2)

Betyg 3/5

Biopremiär 17.7

Regi: Kelsey Mann. Manus: Meg LeFauve och Dave Holstein.

Svenska röster: Linda Olsson, Ulla Skoog, Per Andersson, Emma Molin. Även på finska och engelska. 97 min. F7

Utan sorg, ingen glädje. Och utan glädje, ingen sorg. Det var en av insikterna bakom Pixars *Insidan ut* (2015), ett av animationsstudios sista triumftåg innan segertåget stannade på stationen.

Toy story-besläktade *Lightyear* floppade inte minst kommersiellt och dyrgripas såsom *Själen* och *Luca* föll offer för coronapandemin.

Orsak nog att återvända till känslorvallet i *Insidan ut*, filmen där egenskaper såsom Glädje, Ilska, Avsky, Rädsla och Vemod tävlar om uppmärksamheten, allt detta i Minnesotatörens Rileys "maskinrum", hjärnkontor.

Utmärkingar fanns det gott om och flytten till San Francisco var speciellt jobbig men som bekant gick det vägen. Och det är här, vid en ålder av tolv-tretton, som uppföljaren tar vid, till ackompanjering av Glädje & Co. som slår sig för bröstet. Bra jobbat, häften vunnit!

■ Här kommer alla känslorna på en och samma gång (fr.v.): Ilska, Rädsla, Glädje, Ängest och Avsky. FOTO: PIXAR

Det som våra vänner inte räknat med är tonåren, rättare sagt Puberteten. Det för med sig en palett av helt nya känslor och med det en handfull karaktärer som möblerar om en gång för alla.

Berusande färger

Först ut är Ängest, en förvånansvärt festlig figur, tätt följd av Avund, Pinsam, Leda och Nostalgi. Men det händer och sker även på det yttre planet.

Riley, passionerad hockeyspelare, blir uttagen till ett sommarläger och lyckan känner inga gränser, i synnerhet som bästisarna Grace

och Bree gör henne sällskap. Ändå blir det inte riktigt som Riley tänkt sig.

Inte bara visar det sig att kompikerna hemlighärligt att de på höstkvisten ämnar byta till en annan skola. I hockeyrinken gäller det att visa upp sig för de stora tjejerna och då får Grace och Bree stryka på foten.

Ett är säkert: den som gillade originalfilmen lär falla också för uppföljaren, signerad **Kelsey Mann**. Färgerna är närmast berusande och tempot lagom uppskruvat. Lekfullt är det mest hela tiden och tankens flykt firar triumfer.

Och trots att estetiken är mer eller mindre intakt finns det att ösa ur också i termer av handling, känslorstormar. Ifall originalfilmen handlade om att hitta sig själv, typ "jag är en god människa", snäll och modig, är temat för uppföljaren snarare "jag duger inte, känner ingen glädje".

Nygammal skåpmat

Humörsvängningarna är därefter, det förstås. Mot varandra står i första hand Glädje och Ängest, detta samtidigt som filmen går in på sånt som utanförskap och grupptryck.

Berättarglädjen är det inget fel på men det oaktat kan uppföljaren inte mäta sig med **Pete Docters** original. Det är en sak att konceptet vid det här laget är välbekant, en annan att skildringen av tonåren inte är lika känslomässigt inbjudande som Rileys barndom, hjärtskärande från början till slut.

Missförstå mig inte, *Insidan ut 2* är innovativ till tusen, riktad till såväl liten som stor, men så bråttom har filmen att underhålla att hjärtat inte alltid hinner med. Tuta och kör står det på avgångsbetyget.

P.S. Gyllene Tider-filmen Sommartider, med premiär i dag visades inte för HBL på förhand. Vi återkommer dock inom kort.

Krister Uggeldahl

krister.uggeldahl@kolumbus.fi

Benny Andersson hade inte kunnat göra den gripande Sommarsalm bättre.

psalm bättre och att den ännu inte hittat till Psalmboken är en gåta.

Rollbesättningen kändes vokalt och visuellt optimal med **Therese Karlsson** som torparvänninnan Bada, **Philip Björkqvist** som den dominante men i grund och botten rejäle kapten Nordkvist, **Andreas Nordström** som mellansonen Erik och **Leonarde Brändström** som den inledningsvis skrävande, sedermera allt ynkligare maken Johan.

Och som kronan på verket: härligt mustigt klingande och inlevelsefullt spelande **Erica Back**, vars ävenså mustiga Övermarkdialekt successivt övergick i en mer lokalt färgad accent.

Producenten **Barbro Sundback** visste berätta att vi även nästa sommar får avnjuta *Katrina – en musikteater* på Alandica. Då är det, förhoppningsvis, dags att slopa titelns lika otympliga som onödiga andra led.

Katrina är, inte minst efter minimerandet av talade transporträckor, en musikal. Varken mer eller mindre.

Mats Liljeroos

kultur@hbl.fi

Alva Thors har "svart bälte i att låtsas må bra"

Årets yngsta sommarpratare Alva Thors talar moget, självsäkert och ärligt om mobbningen hon fick utstå, och hur det hjälpte henne i sin idrottskarriär.

SOMMARPRATARE

Alva Thors

Yle Vega och Yle Arenan 18.7

Betyg 3/5

Även om mobbning är ett tema som behandlats otaligt många gånger i sommarprat, är det alltid hjärtskärande att höra. Det är med en självsäker mogenhet som den begåvade idrottaren **Alva Thors**, bara 19 år gammal, berättar om hur hon blev retad och ignorerad i högstadiet, och hur det påverkat henne i utvecklingen som idrottare och människa.

Sommarpratet är en påminnelse om att hur begåvad du än är, så är det andra regler i högstadiet som gäller. Där spelar det ingen roll fastän du tävlar på landslagsnivå i något som i en så cool och tuff sport

som nordisk kombination. Klasskamraterna vägrade göra grupparbete med henne på lektionerna, sitta med henne i matsalen och en dag skriver en jämnårig att "Alva borde ta livet av sig" på internet.

Alltefter som hennes idrottskarriär tar fart och evolverar, så får hon också "svart bälte i att låtsas må bra". Något som påverkar den unga Vörå-tjejen än idag. Hon berättar sårbart om svårigheterna att släppa någon in på djupet och hur hon satt allt sitt fokus på sporten och skolan i stället.

I början av pratet går det fort. Alldeles för fort. Thors tar inga pauser mellan sina meningar, andas knäppt och det känns genast platt. Jag blir orolig för hur det ska gå för den unga sommarprataren. Det blir som tur bättre och Thors blir allt bekvämare i takt med programets gång och i slutet äger hon rollen som sommarpratare.

För en icke-sportintresserad person är det ibland svårt att hänga med i svängarna när Thors pratar om tävlingar, EM, VM, och olika nivåer

■ Alva Thors gjorde VM-debut i nordisk kombination som 17-åring. I högsta debut blev hon mobbad och hade ingen att dela sitt sportintresse med. FOTO: PARAD MEDIA

inom sin sport, men det skyller jag enbart på min egen okunskap.

Kritiserar den inhemska jargongen

Hennes öppna kritik gentemot det Finlands skidförbund är det jag blir mest imponerad av. Thors berättar ärligt om hur hon, trots utmärkta kunskaper i finska, alltid haft det svårt att passa in i det finska backhoppnings-klimatet. Enligt hennes erfarenhet råder en stark hierarki, både bland idrottare och ledare. Något som enligt Thors hindrar de finska skidåkarna ifrån att lyckas så bra som de kunde.

Sin backhoppnings-familj hitta de hon istället i Sverige och Norge. Där har alla välkomnat henne med öppna armar, trots att hon tävlar med den finska flagga på armen.

Låtvalen är ungefär vad jag skulle tänka mig att en 19-åring från Vörå skulle välja. Mestadels svenska popdängor, men den låt som berör mest är otippat nog *Det här är min by* av KAJ. En humoristisk låt från musikalen *Gambåmark* som bara passar så bra in i sommarpratet. Vörådialekten har aldrig varit vackrare.

Det fina med när idrottare sommarpratrar är att det sällan känns pretentiöst. Trots att det är aningen platt emellanåt, berättar Thors exakt hur det är. Det är inte glamoriserat och hon är helt och hållet sig själv. Hon är en frisk fläkt.

Nathalie Koskinen

nathalie.koskinen@hbl.fi